

**การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช**
**DEVELOPING LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF SCHOOL ADMINISTRATORS
BASED ON KALAYANAMITTA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT**

¹ณฐยา ทองห่อ Natthaya Thongho ²มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak
³ปรีชา สามัคคี Pricha Samakkhi
^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: moopieping96@gmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan จำนวน 337 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือน่ายกย่อง 4) วัตถุ รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัดตา แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้ 7) โน จัญฏาเน นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, กัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

The purpose of this research article were 1) to study the developing leaderships condition in the digital age of school administrators, 2) to study the guidelines for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma, 3) to present the guidelines for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma under the secondary educational service area office Nakhon Si Thammarat. This research was mixed method research, consisting of 3 phases. In the first phase, the current condition of digital leadership was examined using a survey questionnaire administered to a sample of 337 school administrators, determined by Krejcie and Morgan's sampling table. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. In the second phase, in-depth interviews were conducted with 5 key stakeholders to explore strategies for developing digital leadership based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma. The data were analyzed using content analysis. In the third phase, a focus group discussion was conducted with 7 experts to validate and refine the proposed development guidelines. The data from the focus group were analyzed using thematic content analysis.

The results showed that: 1) the findings revealed that the average scores were at a high level. When analyzed by specific aspects, it was found that all aspects scored at a high level. The aspect with the highest average score was digital network culture, followed by digital leadership, digital vision, and digital knowledge and skills, respectively while the aspect with the lowest average score was innovation and creativity. 2) The development of digital leadership should adhere to the Seven Kalyāṇamitta-dhamma, which aligned with 5 components: 1. digital vision, 2. digital knowledge and skills, 3. digital network culture, 4. digital leadership, and 5. innovation and creativity. These components should be cultivated alongside the Seven Kalyāṇamitta-dhamma: 1. Piyo (lovely), 2. Garu (respectable), 3. Bhāvanīyo (admirable), 4. Vattā (knowing how to speak effectively), 5. Vacanakkhamo (patient with words), 6. Gambhīraṇa Kathaṁ Kattā (explaining profound matters), 7. No Caṭṭhāne Niyojaye (not leading to degradation). 3) The guidelines presentation for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma were found to be appropriate, feasible, and beneficial.

Keywords: Leadership in the Digital Age, School Administrators, The Seven Kalyāṇamitta-Dhamma

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานด้านต่างๆ เทคโนโลยีทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมและทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่เทคโนโลยีส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมทางด้านจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริหารจัดการ ตลอดจนการสื่อสารทุกระดับและนับวันเทคโนโลยีจะเข้ามาเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเป็นทวีคูณมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไปโดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สถาบันการศึกษาหลายแห่งทั่วโลกใช้เทคโนโลยีกับการเรียนการสอนเพิ่มสูงขึ้นการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางกระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาได้พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาให้รองรับการเข้าสู่สังคมแห่งโลกอนาคตเพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาและบุคลากรให้มีคุณภาพโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งจะเห็นได้ว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัยโดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงภาพในอนาคตที่เป็นไปได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปลี่ยนบทบาทให้มีภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย (ธีระ รุญเจริญ, 2553) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานรู้จักพัฒนาเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย (ลลิตา สมใจ, 2565) มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้าสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมีการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนภายใต้โครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่นที่พร้อมจะผลักดันและสนับสนุนทุกการเปลี่ยนแปลงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทนา แสนสุข, 2559) ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้เกิดองค์ความรู้และสมรรถนะที่จำเป็นสามารถพัฒนาต่อยอดไปยังผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาพัฒนาสถานศึกษามุ่งไปสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (ธนาชนม์ มาตรระอ, 2564) การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารเพื่อผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลนั้น เป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (สกวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์, 2565)

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นอกจากจะมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเกิดจากการที่ผู้บริหารนำเอาหลักธรรมมาใช้ในสถานศึกษาควบคู่กับการบริหารทรัพยากรการศึกษาทั้งหลาย สถานศึกษานั้นจะได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณธรรมมีคุณภาพดีเยี่ยมทั้งทางด้านการศึกษาและทางด้านการประพฤตินของผู้บริหาร อีกทั้งยังเป็นที่เคารพยกย่องจากบุคคลภายนอก (พระมหาสุธีรวัชรินทร์ อินธิแสง, 2556) และผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่ม และจูงใจคนเพื่อก่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและเสริมสร้างความก้าวหน้าของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามนโยบายที่กำหนดไว้ (วิรัตน์ มะโนวัฒนา, 2548) ผู้บริหารจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน พยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ไม่เอนเอียง และที่สำคัญต้องมีกัลยาณมิตรธรรมคือความเป็นมิตรแท้ มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจ เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นเครื่องเกื้อกูลอยู่เบื้องหลังจะช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ ปลูกฝังตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสามารถนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจ 2) ครุ เป็นที่เคารพ 3) ภาวนีโย เป็นที่ยกย่อง 4) วัตตะ เป็นนักพูด 5) วจนกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีริญจะ เกะถึง กัดดา เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และ 7) โน จัญฐาเน นิโยชะเย ไม่ชักนำในอธรราม (อง สดตก. (ไทย) 3/57-58/179.) มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณสมบัติของผู้ที่มีหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ดังกล่าว หากมีอยู่ในบุคคลใดย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ทรงคุณประโยชน์อันใหญ่แก่ผู้คนทั่วไปได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีทิศทางการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570 โดยวางเป้าประสงค์ไว้ 8 ข้อ คือ 1) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคน ได้รับโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย 4) ผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง ที่จะออกจากระบบการศึกษา ตกหล่น และออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ผู้บริหาร ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีสุขภาวะที่ดี มีความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 6) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู 7) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2566) โดยการทำให้เป้าประสงค์ให้บรรลุทุกข้อนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสภาพปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบในการบริหาร ไม่ปรับตัวให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ยังยึดติดกับการบริหาร

ในรูปแบบเดิมๆ โดยอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารไม่ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน ไม่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี หรือไม่ได้ใช้เทคโนโลยีโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ขาดการสร้างเครือข่ายความรู้ด้านเทคโนโลยี ขาดการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไม่สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานได้ เพราะไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในที่สุด ดังนั้นตามเป้าประสงค์ข้อ 6 และข้อ 8 ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570 จึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เป็นแบบอย่างผู้บริหารที่มีความรู้ดี มีทักษะการสื่อสารที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมแห่งความสันติสุข โดยมุ่งเน้นความเป็นกัลยาณมิตรในการบริหารสถานศึกษาให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการโดย 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.98 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 337 คน ที่ได้จากการใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan จากประชากรทั้งหมด 2,720 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 5 คน ตรวจสอบร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และนำผลมาปรับปรุงตามคำแนะนำ

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยนำร่างแนวทางนำเสนอในรูปแบบของการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ โดยประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือ น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แฉลงเรื่องที่ลึกล้ำได้ 7) โน จัมภูฐานะ นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติการ (n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 337 คน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.06	0.77	มาก
2. ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล	4.03	0.70	มาก
3. ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล	4.15	0.71	มาก
4. ด้านผู้นำทางดิจิทัล	4.14	0.74	มาก
5. ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์	3.99	0.79	มาก
รวม	4.07	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.74)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.74) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.77) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.70) ส่วนด้านนวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.79)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้วิจัยได้นำผล การศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการใน การร่างแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยการดำเนินงานทุกขั้นตอนมีการนำหลัก กัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือ น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้ 7) โน จัฏฐาเน นิยะชเยโย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย มาประยุกต์ใช้ ได้แก่

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารร่วมกับคณะครู และบุคลากร วางแผนสำรวจความต้องการ ใช้เทคโนโลยีร่วมกับการวิเคราะห์ SWOT เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และ โครงการ และกำหนดรูปแบบการประเมินผล ทดลองใช้แผนอย่างน้อย 3 เดือน นำผลการประเมินมาสรุป เพื่อ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาแผนนำไปสู่การใช้จริง

2.2 ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ผู้บริหารวางแผนในการจัดทำคู่มือการอบรมความรู้และ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ประเมินความรู้และทักษะก่อนอบรม จากนั้น จัดทำคู่มือการอบรม 4 ด้านและดำเนินการอบรมตามแผน ประเมินความรู้และทักษะหลังการอบรม สอบถาม ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงอุปสรรค เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการอบรมให้ดีขึ้น

2.3 ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล คณะผู้บริหารจัดประชุมผู้แทนจากสถานศึกษาในสห วิทยาเขต ออกแบบและจัดทำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล และดำเนินการจัดอบรมตามแผนให้กับกลุ่มครู และบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลในระดับมาก รวมทั้งประเมินแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล วิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและนำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลเป็น ต้นแบบในสหวิทยาเขตต่อไป

2.4 ด้านผู้นำทางดิจิทัล ประชุมวางแผนหัวหน้า 4 ฝ่ายงาน ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมา ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน สร้างแนวทางการดำเนินงานโดยให้หัวหน้า 4 ฝ่ายงาน อบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กับครูและบุคลากรในฝ่ายงานของตน พร้อมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล นำผลการประเมิน มาปรับปรุง และแก้ไขปัญหา เพื่อนำแนวทางเป็นต้นแบบในการสร้างผู้นำทางดิจิทัล

2.5 ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารประชุมวางแผน คัดเลือกแนวคิดเพื่อ สร้างจุดเด่นให้กับสถานศึกษา โดยให้ครูและบุคลากรสร้างนวัตกรรมและจัดทำคู่มือ สำหรับการอบรม แลกเปลี่ยนความรู้ในการสร้างนวัตกรรม พร้อมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อปรับปรุง แก้ไข แผนการพัฒนานวัตกรรม นำแผนการพัฒนานวัตกรรมและผลงานเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยจัดการ สนทนากลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน

การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ตามองค์ประกอบ 5 ด้านคือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้ และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์ โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในระดับสูง อาจเป็นผลมาจากนโยบายทางการศึกษาที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ ลดความเหลื่อมล้ำและก้าวทันโลกปัจจุบันทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารเพื่อให้สามารถ ยุคปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลได้รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล (2565) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของภูริรัตน์ สุกใส และจิตติมา วรรณศรี (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

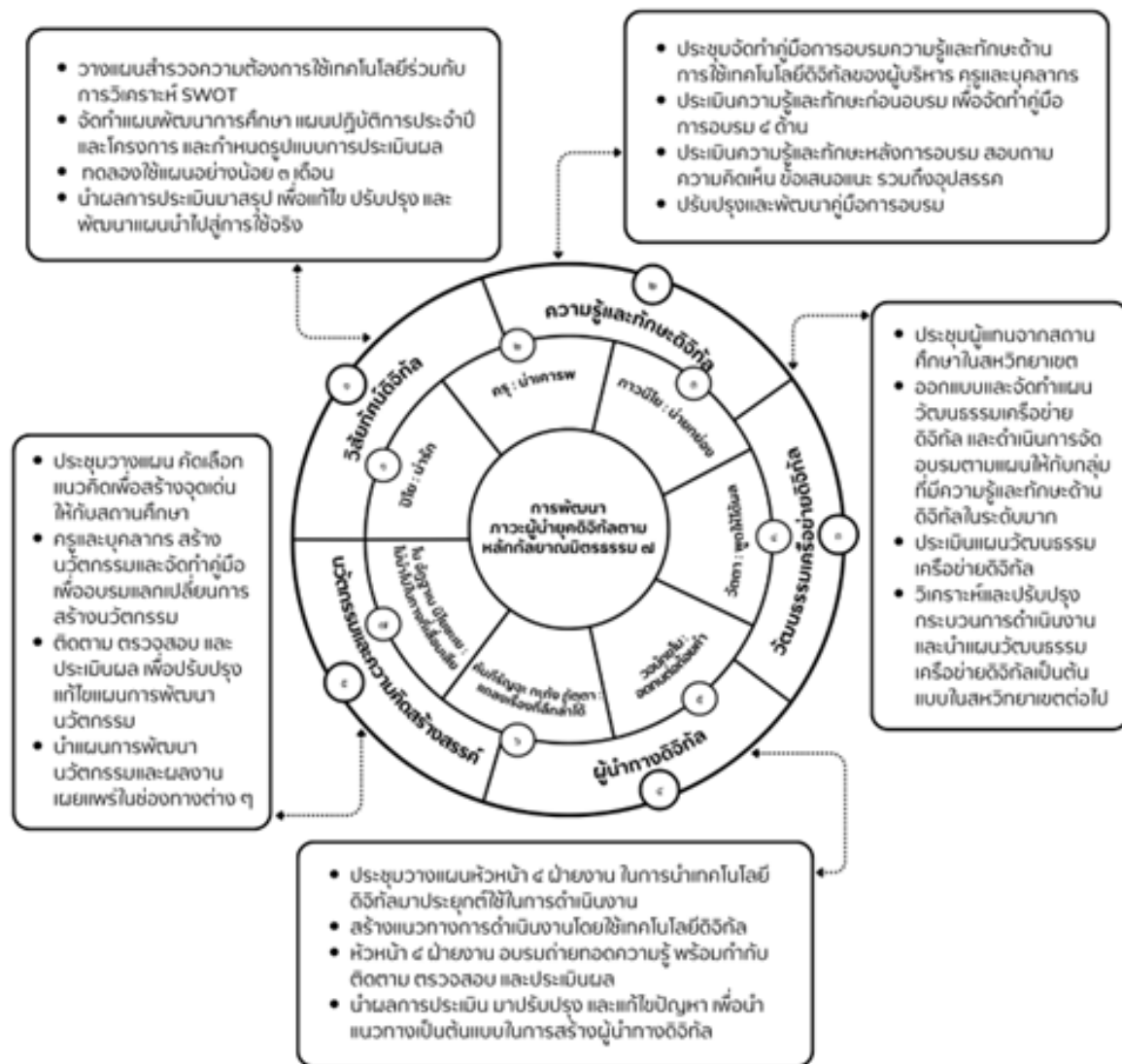
2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกลายามิตรธรรม 7 พบว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรยึดหลักกลายามิตรธรรม 7 ในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับหลักกลายามิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีย น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนักขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีร์อุจจะ กะถัง กัดดา แกล้งเรื่องที่ลึกลับได้ 7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย เพราะว่าเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์กับครูและ บุคลากร ด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีแรงบันดาลใจในการ ทำงานสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน สร้างความศรัทธาและกล้าแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง และ พร้อมรับมือกับความท้าทายทางเทคโนโลยีอย่างมั่นใจ นำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาอย่างยั่งยืนและช่วยให้ สถานศึกษากลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคล ในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเดือนฉาย เงามาม และคณะ (2565) ที่พบว่า แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะ ผู้นำตามหลักกลายามิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาได้ แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ต้องมีความชัดเจน เผยแพร่วิสัยทัศน์ให้บุคลากรและบุคคลภายนอก ทราบ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง 2) การให้เกียรติและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความจริงใจคอยให้ ความช่วยเหลือเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน 3) การให้ความรักและเอาใจใส่กับเพื่อนร่วมงาน ทุ่มเทเสียสละการทำงานในหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี แสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ 4) รับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการนำองค์กรไปสู่การพัฒนา มีความรอบรู้ รู้กว้าง รู้ไกล ช่างสังเกต รู้จักฟังอยู่เสมอ 5) ผู้บริหารต้องบริหารสถานศึกษาอย่างโปร่งใส ยึดถือ คุณธรรม ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน วางใจเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรม

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกลายามิตรธรรม 7 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ที่พบว่ามีความเหมาะสม

มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะต้องคำนึงถึงหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในยุคดิจิทัลทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพราะว่าการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีคุณธรรมในการบริหารงานช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรในสถานศึกษา ควบคู่ไปกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และจะสามารถเป็นที่ปรึกษาและต้นแบบที่ดีแก่ครูและบุคลากรทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เปิดรับเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและบริหารงานที่ทันสมัย ทำให้ครูและบุคลากรมีความสุขในการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสามารถยกระดับการก้าวทันเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของโชติกา ศิริบุญ (2565) ที่พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ (1) ปิโย (น่ารัก) ผู้นำควรศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจดีงาม ในเบื้องต้น ของความเป็นภาวะผู้นำให้ดียิ่งขึ้น (2) ครู (น่ารัก) ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ จริยวัตรดีงาม วางตนน่ารัก มีความหนักแน่น เมื่อเข้าใจรู้สึกอบอุ่นและมั่นใจต่อตนเองในความปลอดภัย (3) ภาวนีโย (นายก่อง) ผู้นำควรปรับทัศนคติตื่นตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) วัตตา (รู้จักใช้คำพูด) ผู้นำต้องเข้าใจวิธีการสื่อสารให้ได้ผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์และจริตของแต่ละบุคคล มีความกระตือรือร้นสร้างความเข้าใจแก่บุคลากรและทุกคนได้ (5) วจนกขโม (มีความอดทน) ผู้นำต้องอดทน เป็นนักต่อสู้ ไม่ท้อถอย รับฟังปัญหา อุปสรรคต่างๆ ไม่โกรธ ไม่ฉุนเฉียว ไม่หงุดหงิด ด้วยจิตใจมั่นคง เพราะผลเกิดขึ้นจากการฝึกพัฒนาจิตให้เป็นสมาธิตนเอง (6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา (ใช้ถ้อยคำลึกซึ้ง) ผู้นำต้องมีศิลปะอธิบายขยายความได้ลึกซึ้ง อย่างสุขุม ลุ่มลึก รอบรู้ ให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมแก่บุคลากรและทุกคนหายสงสัยได้ (7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย (ชักนำไปในทางที่ดี) ผู้นำควรนำหลักการและวิธีการหลักเสียง ไม่ชักนำบุคลากรให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 5 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) วัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ผู้นำทางดิจิทัล และ 5) นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครู น่ารัก 3) ภาวนีโย นำเจริญใจ หรือนายก่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แกลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้ และ 7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกลายอนมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารวางแผนสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลของสถานศึกษา โดยการสำรวจความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญอย่างไร โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย (วัดตา) โดยจัดให้มีวิเคราะห์ SWOT และวางแผนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน 2) ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้ชัดเจน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการ เสนอต่อผู้บริหาร ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ เพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 3) ผู้บริหารกำหนดให้มีการนำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จัดทำขึ้นมาใหม่ มาทดลองใช้จริงในสถานศึกษา โดยกำหนดระยะเวลาในการทดลองอย่างน้อย 3 เดือน 4) ผู้บริหารจัดประชุม

สะท้อนผลหลังจากการทดลองใช้แผน หากผลที่ได้เป็นที่น่าพึงพอใจให้นำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเปิดเผยเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ (ครู) แต่หากผลที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารต้องรีบตัดสินใจในการแก้ไข โดยไม่สร้างความกดดันให้กับผู้รับผิดชอบ ครู และบุคลากรในสถานศึกษา คอยให้กำลังใจเพื่อแสดงออกถึงความใส่ใจ (ปิโย)

2. ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมครูและบุคลากรวางแผนร่วมกันในการจัดทำคู่มือการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากร โดยผู้บริหารแต่งตั้งครูในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่แล้ว เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำเนื้อหาคู่มือการอบรม ซึ่งผู้บริหารต้องกำหนดให้คู่มือมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย และการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นการป้องกันการนำเทคโนโลยีไปในทางลบหรือทางที่เสื่อมเสีย (โน จัณฐาเน นิโยชะเย) 2) ผู้รับผิดชอบจัดทำแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะเพื่อประเมินความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา นำไปสู่การจัดทำคู่มือการอบรม โดยแบ่งเนื้อหาในคู่มือออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านการพัฒนาบุคลากร (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการประเมินผล และ (4) ด้านการสื่อสาร 3) ผู้รับผิดชอบ ประเมินความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา หลังการได้รับการอบรมทั้ง 4 ด้าน จากนั้นสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากผู้บริหาร ครูและบุคลากร เพื่อตรวจสอบผลว่าเป็นตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 4) ผู้รับผิดชอบ นำผลการตรวจสอบมาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการอบรม ให้มีความถูกต้อง มีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อนำคู่มือการอบรมที่มีประสิทธิภาพนี้ เป็นต้นแบบในสถานศึกษาต่อไป

3. ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมครู บุคลากร และผู้แทนจากสถานศึกษาในสหวิทยาเขต เพื่อชี้แจง (วัตถุประสงค์) และทำความเข้าใจในการวางแผนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โดดเด่นด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ ประเมินครูและบุคลากรในสถานศึกษาของตน เพื่อแบ่งกลุ่มครูและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัล ระดับมาก ปานกลาง น้อย โดยจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยให้ครูและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลในระดับมากเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมการอบรม จากวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการใช้เทคโนโลยี เข้าใจระบบงานของสถานศึกษาอย่างลึกซึ้ง และอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ (คัมภีร์ญะกะถัง กัตตา) 3) ผู้รับผิดชอบ ร่วมกันประเมินแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลในภาพรวมว่ามีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามเป้าหมายหรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขหรือไม่ 4) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ นำข้อมูลผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลร่วมกัน หากพบว่ามีปัญหาให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หากกิจกรรมใดได้ผลดีแล้ว ให้พัฒนาต่อยอดและนำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลเป็นต้นแบบในการปฏิบัติและพัฒนาบุคลากรในสหวิทยาเขตต่อไป

4. ด้านผู้นำทางดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมในการวางแผนส่งเสริมหัวหน้าฝ่ายบริหารงาน 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารทั่วไป ให้พัฒนาตนเองและเป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้และนำมวลความรู้มาออกแบบและสร้างเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ 2) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทุกฝ่าย นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับฝ่ายงานของตนมากที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หากพบว่ามีอุปสรรคใดๆ ผู้บริหารต้องรับฟัง อดทน และช่วย

คลี่คลายปัญหา (วจนักขโม) ต้องคอยให้กำลังใจ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทุกฝ่าย อย่างใกล้ชิด (วัดตา) 3) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายงาน จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการ ให้กับครูและบุคลากรในฝ่ายงานของตน พร้อมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล 4) หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน ทั้ง 4 ฝ่ายงาน นำผลการประเมินเสนอผู้บริหารเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นอย่างไร หากพบจุดบกพร่องหรือจุดผิดพลาด ให้รับดำเนินการค้นหาข้อผิดพลาด ปรับปรุง และ แก้ไขปัญหา

5. ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมวางแผนการสร้างจุดเด่นให้กับสถานศึกษา และคัดเลือกแนวคิดที่สามารถนำไปต่อยอด พัฒนา และใช้งานได้จริง ในสถานศึกษา 2) ผู้รับผิดชอบออกแบบและจัดทำแผนการพัฒนานวัตกรรม โดยกำหนดให้ครูและบุคลากรทุกคน ค้นหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่น่าสนใจด้วยตนเอง อย่างน้อยเดือนละ 1 เรื่อง และจัดทำ คู่มือ เพื่อนำเสนอและเผยแพร่ภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้มอบหมายการพัฒนานวัตกรรมจากครู และบุคลากรในสถานศึกษาทุกสิ้นเดือน 3) ก่อนปิดภาคเรียนทุกภาคเรียน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนำ ข้อมูลจากการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนานวัตกรรม สะท้อนผลให้ ผู้บริหารทราบ เพื่อร่วมมือกันหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไขแผนการพัฒนานวัตกรรมให้มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 4) ผู้บริหาร นำแผนการพัฒนานวัตกรรมและผลงาน เผยแพร่ในช่องทางต่างๆ เพื่อ แบ่งปันวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ พร้อมทั้งนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในเวทีสาธารณะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตาม บริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มาปรับใช้ในการ พัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของตนเอง
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูและบุคลากร ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่มีคุณภาพต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลของการนำหลักธรรมมาบูรณาการ
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่องการสร้างคู่มือในการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำ Leadership. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- โชติกา ศิริบุญ. (2565). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกลายนิมิตในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(2), 103-116.
- เดือนฉาย เงามาม และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักกลายนิมิตธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(6), 39-50.
- ธนชนม์ มาตระอ. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปการสอนและการประเมินภายนอกกรอบสาม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- พระมหาสุธีรวัชรินทร์ อินธิแสง. (2556). หลักกลายนิมิตธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการราชภัฏตะวันตก, 8(1), 7.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16-21 (19 ธันวาคม 2545).
- ภูริรัตน์ สุกใส และจิตติมา วรณศรี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลลิตา สมใจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิรัตน์ มะโนวัฒนา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนบุรี.
- สกวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 1283.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีธรรมราช. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570. แหล่งที่มา <https://www.sea12.go.th/plan/index.php/2566-สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2567>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th/archives/813787/> สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2567.